

ŽUPANIJSKI DANI 2014.
OSNOVNA ŠKOLA OBROVAC

SMOTRA TRADICIJSKE BAŠTINE
OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA
ZADARSKE ŽUPANIJE

Obrovac, 29. travnja 2014.

Dragi učenici, mentori, poštovani gosti,

dobro došli u Obrovac.

Nalazite se u gradu koji već preko 730 godina ustrajno čuva svoju tradiciju, svoju pripadnost hrvatskoj državi i hrvatskomu narodu.

Kroz to vrijeme mnogi su dolazili i nakratko gospodarili gradom. Turci, Mlečani, Austrijanci, Ugari, Francuzi, Nijemci, Talijani.

I svi su trajali tek kao valovi Zrmanje koja neumorno hita ususret moru.

A grad je ostajao grleći njene obale, naprije lijevu, a onda desnu.

U tom zagrljaju rasle su generacije Obrovčana gradeći njegov identitet, običaje, kulturu...

**I kao što je postojana ljepota Zrmanje
i kamena koji uokviruje njene obale,
takva je i upornost opstanka obrovačkog čovjeka
na ovim prostorima.**

**Svima Vama koji ste danas došli
pokazati bogat mozaik tradicijske baštine Zadarske županije,
želim ugodan boravak u Obrovcu.**

Željko Modrić

SMOTRA TRADICIJSKE BAŠTINE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA ZADARSKE ŽUPANIJE

Obrovac, 29. travnja 2014.

- 9:00** okupljanje sudionika u OŠ Obrovac
- 9:30** mimohod svih sudionika kroz Obrovac
- 10:00** **početak programa:**
- glazbeno-scenski izričaj (Mirine)
 - izložba tradicijske baštine Zadarske županije (Trg hrvatskih vitezova)
- 11:30** posjet Zavičajnom muzeju Obrovac (za učenike i mentore)
domjenak za mentore i goste
- 12:30** završetak Smotre

Povijest Obrovca

Obrovac se nalazi na rijeci Zrmanji. Razvio se na raskrižju puteva za Zadar, Šibenik i Knin, podno velebitskih prijelaza Malog Alana i Prezida koji vode iz Like u Dalmaciju.

Prvi podaci o životu ljudi na obrovačkom prostoru potječu iz željeznog doba kada nastaje niz gradinskih naselja od kojih su neka izuzetno značajna te postoje i u rimsko vrijeme. U to je vrijeme Obrovac već važna točka koja povezuje obalu s unutrašnjosti zemlje, a osobito je razvijena trgovina solju, drvom, mesom, vunom. U 7. st. došli su Avari s Hrvatima te je obrovačko područje otad bilo pod hrvatskom vlašću.

Kad se govori o današnjem Obrovcu, najčešće se spominje da se naselje razvilo kao suburbium srednjovjekovne utvrde na brežuljku, a isprave ga spominju 1337. g. kao Obrouec (Hobrouec, Hobrouac).

U svojoj knjizi *Kršćanski Zadar*, tiskanoj 1879. godine u Zadru, Carlo Federico Bianchi, arhiđakon Prvostolnog kaptola i apostolski protonotar, govori kako je grad vjerojatno 1282. podigao krbavski knez Juraj Kurjaković.

U drugoj polovici 14. st. spominje se kao važno trgovačko središte. Posljednjem potomku porodice Kurjaković, knezu Ivanu Karloviću, 30. ožujka 1527. godine Turci pod zapovjedništvom bosanskog namjesnika Gazi Husref-bega otimaju Obrovac, a o tom razdoblju pjeva i Juraj Baraković u svom djelu „Vila Slovinka“: „*Od huda Obrovca poganska nevira / pod oblast od kolca naš kotar zatira*“. Pod turskom vlašću ostaje sve do 1647. g. kad su ga Mlečani pod vodstvom generala Leonarda Foscola osvojili i razorili. 1670. g. grad je ponovno dospio pod tursku vlast mletačko-turskim razgraničenjem iz kojih će ga zauvijek osloboditi serdar Stojan Janković i zadarski plemić Šimun Bartolazzi 1683. godine.

Obrovac je ostao garnizonski grad i mala trgovačka luka zahvaljujući plovnosti rijeke sve do Obrovca. Do pada Venecije 1797. g., bio je pod mletačkom upravom, a zatim dolazi pod direktnu austrijsku upravu.

1805. g. Dalmacija (pa tako i Obrovac) dolazi pod francusku upravu, pod kojom ostaje do Bečkog kongresa 1815. g. Za vrijeme francuske uprave započinje razvoj grada u pravnom i gospodarskom pogledu što će se kasnije odraziti i u društvenom sastavu stanovništva kroz prve začetke građanskog sloja, te poprima karakteristike varoši. 1806. g. Obrovac je sjedište manje upravne jedinice - kotara, koji je obuhvaćao i benkovačko područje te bio sastavni dio okružja Zadar, a sve do danas je upravno sjedište svoga područja.

1815. g. Obrovac po drugi put dolazi pod austrijsku upravu, što ostaje sve do 1918. godine.

Nakon I. svjetskog rata Obrovac je, kao i veći dio sjeverne Dalmacije, okupirala talijanska vojska. Ovo je područje ušlo u sastav Kraljevine SHS Rapallskim ugovorom između Italije i Kraljevine SHS. 6. travanja 1921. jedinice 26. puka Kraljevine SHS ušle su u Obrovac. Odmah su uspostavljeni organi vlasti Kraljevine SHS, a Obrovac je pripao benkovačkom kotaru, odnosno splitskoj oblasti. Uspostavom Banovine Hrvatske 1939., Obrovac se i nadalje nalazio u benkovačkom kotaru, te je u takvom administrativno-upravnom ustrojstvu dočekao II. svjetski rat.

Početak II. svjetskog rata ovim je krajem opet kratko vladala Italija. Rimskim ugovorima iz svibnja 1941. g., NDH je prepustila Italiji dio sjevernodalmatinske obale od ušća Zrmanje do Splita, dok je upravnom razdiobom 1942. g. općina Obrovac u sastavu NDH (velike župe Podgorje sa sjedištem u Senju), ali i dalje je dio okupacijske zone fašističke Italije, a od 9. rujna 1943. g. (kapitulacija Italije) fašističke Njemačke.

Od 1945. g. Obrovac je u sastavu Narodne Republike Hrvatske, odnosno Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kasnije SFRJ.

U razdoblju Domovinskog rata od 1991. do 1995. g. obrovačko je područje bilo okupirano, a oslobođeno je u kolovozu 1995. g. i na njemu je ponovno uspostavljena hrvatska vlast.

PROGRAM OTVARANJA

- **Pjevački zbor Osnovne škole Obrovac**

Lijepa naša domovino

Voditeljica: Adela Novković

- **govor ravnatelja Osnovne škole Obrovac, gosp. Željka Modrića**

- **Pjevački zbor Osnovne škole Obrovac i instrumentalna skupina**

Hvalile se Kaštelanke

Slušaj, mati, ove riči moje

Voditelji: Adela Novković, Nenad Pavić

- **govor i otvaranje Smotre pročelnika Upravnog odjela za društvene djelatnosti Zadarske županije, gosp. Ivana Šimunića**

NASTUPI

Folklorne, glazbene i dramske skupine

1. OŠ Jurja Barakovića, Ražanac

- a) MŠ Ražanac: *Ražanačko kolo* i *Grana javora* (pjesma)
- b) PŠ Radovin: *Po domaču* (dramsko-scenska izvedba)
- c) PŠ Krneza: Molitve i napjevi krnezarskog kraja - *Gospino pozdravljanje* (molitvica) i *Ote tvoje očice* (pjesmica)

Voditeljice: Iva Čačić, Irena Miočić, Darija Juričić, Nevenka Jović, Ljiljana Grbić

2. OŠ „Vladimir Nazor”, Neviđane

Plesna skupina „Dica otoka Pašmana“

Sve se more (kolo)

Voditeljica: Martina Benić

3. OŠ Vladimira Nazora, Škabrnja

Folkolorna skupina KUD-a Škabrnja

Škabrnjsko kolo

Voditeljica: Ljiljana Bilaver

4. OŠ Jurja Dalmatinca, Pag i SŠ Bartula Kašića, Pag

Folklorna i dramska skupina Srednje škole Bartula Kašića Pag i Dječji zbor „Vijolice“ Osnovne škole Jurja Dalmatinca Pag

Na kušinu

Voditeljice: Sanja Dobrijević, Antonija Maržić, Nataša Strugar

5. OŠ „Petar Lorini”, Sali

Tovareća mužika i folklor-Saljsko kolo

Performans Tovareće mužike i *Saljsko kolo*

Voditelji: Ana Milić, Ratko Pelicarić

Izložbe i radionice

1. OŠ Petra Zoranića, Jasenice

Izložba starinskih predmeta

Voditeljica: Marina Šarlija

2. OŠ Sveti Filip i Jakov

Školska zadruga „Đardin“, sekcija „Vezilje“

Izrada zalistavca (radionica)

Voditeljica: Đurđica Bottazzo

3. Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

Tradicijski vez – poruka identiteta (izložba)

Voditeljica: Elvira Katić

4. OŠ Obrovac, PŠ Žegar

Izložba baštine obrovačkog kraja

Voditeljice: Marijana Pejčinović, Ivana Troškot

NAŠI STARI OBIČAJI

Na BADNJU VEČE bi se išlo od kuće do kuće, pivalo i nazdravljalo domaćinima: „Na dobro vam došla Badnja večer.“

Na CVITNICU se umivalo u cviču. Navečer bi se nabralo cviče i potopilo u lavor za umivanje. Ujutro bi se svi redom umivali kako bi se ko „diza“ (ustaja): baba, did, mate, ćaća, dica redom.

Na VELIKI PETAK lizilo se na kolinima i to kako bi ko pristiza prid crkvu, na kolinima bi lizije ispid vrata, od ulaza do oltara, ispid kojeg se ljubilo Isusova raspelo i ostavljala malo bolja uverta nego nediljon. Kroz misu te iste večeri svi bi prisutni ponovo po redu ljubili križ.

Kad se ČUPALA VUNA, sidilo se u krug (sve žene iz varoša su pomagale), pivalo se i divanilo.

CURA i MOMAK koji su se „zagledali jedno u drugo“ „prelili“ su najčešće čobaneći, tj. čuvajući stado. Obično bi nediljon bila „zagledačina“ i to nakon mise kad se plesalo kolo i pivalo.

ŽENILO se „na lipo“ i „na ružno“. „Na lipo“ je bilo vinčanje u crkvi, a „na ružno“ bez crkve (samo onako). Svadbe su trajale tri dana. Svatovi su bili okićeni vacolin. Odvojeno su svatovali mladenkini svatovi od mladoženjini. Kum i prikumak čuvali su mladu. Bilo je puno funkcija, tj. činova u svatovin, i svako je zna što mu je činiti. Kupila se „slatka čaša“. Mlada je darivala svatove košuljama, kalcama, ručnicin, maramicama.

Liti bi se zbog ispaše „PRKLJALO“ sa stokon u planinu. Navečer, kad bi se završili svi poslovi, okupljalo se ispid nečijeg „stana“ (kamena kućica u planini) i pivalo, npr.:

„Ja kod koza, dragi kod ovaca,
dodi, dragi, biće poljubaca.“

U planini se liti ILO (jelo) sve „mlično“, sve „bilo“. Od varenike se sirilo - pravije sir (zdijanjak sira). Skuta ili basa (začina) skupljala se i čuvala u mišini (mješini) napravljenoj od jareće ili janjeće kože. Kiselilo se i dobivalo kiselo mliko, tj. jogurt. Kad bi se pomuzla mlada krava ili koza koja se tek otelila, odnosno okozila, dobila bi se „grušalina“ - mlada varenika koja se kuvanjen grušala. Kovala se kaša - valjušci od brašna na varenici, manestra na varenici te kriv i varenika - udrobi se kriv u vareniku.

S planine bi se „SPRKLJALO“ kad bi zaladilo, posle Velike gospe, pa i kasnije. Najčešće bi se sprema gra, mahune liti, a zimi se kiselije kupus s mrson (suvon svinjetinon) ili suvon kozovinon. Za večeru se ilo (jelo) ono što je ostajalo od ručka ili udrobljeni kriv u vareniku. Za doručak se ila pula (palenta) s kiselin kupuson ili kiselin mlikon ili skuton. Meso se ilo samo za velike blagdane ili na svadbama i na podušjima.

ČOBANILO se po cili dan. Čobanili su i stari i mladi. Bili su zadovoljni, sritni, pivali su po cili dan, pravili svirala i prutove za stado... Čobanice su prele, vezle, plele vunu i pivale.

Svakojoj ovci i kozi davali su imena, npr. Mrka, Bila, Šuša, Gara... Imena su im davali po nekoj boji, osobini ili po značenju u stadu i godinama starosti, npr. Zvonar, Dvizica, Prč...

Navečer, zimi, kad nestane struje, a mi svi okupljeni oko svića (petrolejke su bile luksuz) prebiremo po pričama iz prošlosti, vridna naša mater ne sidi s nama nego nas počasti najlpišom slasticom na svitu, svojim uštipcima. A bura vani dere li dere, fijuče, diže, nosi sve prid sobom... A ja sritna što i sutra neće biti škole, već čujem mater kako dolazi u sobu, zašuška me i tiho govori: „Lezi, lezi, puše jaka bura. Niko nikud ne more.“ A ja sritna, s osmijehom ponovo utonem u san, prisjećam se svoga djetinjstva.

STARI RECEPTI

Uštipci moje majke: brašno, voda i zeru soli. Dobro se izmiša i peče na maslinovu ulju.

Cicvara ili maslegija: skorup ili basa, voda, maslinovo ulje, zeru soli. Kuva se dok se ne rastopi. Dodaje se zeru kukuruznog brašna mišajući da ne bude ni prigusto ni priritko. Uz to su se ili kumpiri.

Priredila: Marija Baričević

ZAVIČAJNI MUZEJ OBROVAC

Svakako Vam preporučujemo da posjetite Zavičajni muzej Obrovac koji je osnovan 1975. g., a čiji stalni postav čine izložba „Tragom mladog Brusine“ i Etnografski postav.

Stalni postav etnografske zbirke kroz prikaz narodne nošnje, obrade tekstilne niti i tkanja, izrade i ukrašavanja drvenih i muzičkih instrumenata, inventara vatrene kuće i keramičkih proizvoda objedinjuje tradicijski način života šireg obrovačkog područja uvjetovanog orijentiranošću stanovnika na stočarstvo (uzgoj ovaca i koza) i zemljoradnju.

Stalna izložba „Tragom mladog Brusine obrovačkim krajem“ kroz fotografije, tekst, nacрте špilja i izložbene primjerke kopnenih puževa i riječnih rakova prikazuje znanstveno putovanje i istraživanje šireg obrovačkog kraja mladog znanstvenika davne 1863. godine.

ZAHVALJUJEMO:

Upravnom odjelu za društvene djelatnosti Zadarske županije

Gradu Obrovcu

Turističkoj zajednici grada Obrovca

Pučkom otvorenom učilištu Obrovac

Policijskoj postaji Obrovac

i svima koji su pomogli u organizaciji.

Posebna zahvala svim učiteljima, stručnim suradnicama, administrativno-tehničkom osoblju i učenicima OŠ Obrovac bez kojih bi provedba i organizacija Smotre bila nemoguća.

OSNOVNA ŠKOLA OBROVAC

Ulica bana Josipa Jelačića 13

23450 Obrovac

tel/fax: 023/689-059

e-mail: obrovac@os-obrovac.skole.hr

e-stranica: os-obrovac.skole.hr